

Nakon dugogodišnjeg istraživanja autor je od samog plesa proširio svoj interes na cijeli običaj, te je u ovoj knjizi (koja je proširena doktorska disertacija, obranjena 1965. god.) donio rezultate terenskih istraživanja, uz to analize i tumačenja dosadašnje literature, te objašnjenja o porijeklu i vezama običaja kumpanija.

Ovaj se običaj sastoji iz posebnog plesa s mačevima koji priprema i uvježbava muško društvo, a uz to se organizira i prividna vlast u selu (kraljevstvo, suđenje i sl.), te odsijecanje volu glave uz priređivanje gozbe za članove društva. Ti običaji održavali su se u prošlosti u selima: Žrnovo, Pupnat, Čara, Smokvica, Blato i Vela Luka. Odsijecanje volu glave posljednji je put organizirano u Žrnovu god. 1966. a ples s mačevima i danas izvode Viteško udruženje *Kumpanija* iz Blata i *Bratska sloga* iz Žrnova (gdje se taj ples s mačem zove *Foštra*). Najstariji spis o kumpaniji je „Statut kumpanije - Žrnovo“ iz 1620. a upravo u tom selu i danas se običaj nakon rekonstrukcije nošnji ponovo izvodi. Stoga autor donosi u dijalektu iscrpan opis toga običaja iz Žrnova, kao i način suđenja i liječenja u kumpaniji. Zatim slijedi opis plesa sa varijantama iz svih sela, uz fotografije, crteže i kinetograme plesa Labanovom notacijom. Na kraju prvog poglavlja donesen je Vuletić — Vukasovićev opis žrnovskog običaja i tekst Statuta iz 1620.

Drugo poglavlje obrađuje porijeklo i veze plesa s mačevima, njegovu rasprostranjenost, razlike kumpanije i lančanog mačevnog plesa. Posebno se obrađuje strukturno — prostorna shema osnovnih elemenata mačevnog plesa, pri čemu je bitna koreografska osnova a ne predmet koji je u nekim plesovima zamijenio mač (štap, lûk, obruč, rubac). Autor se ne ograničuje samo na veze u Jugoslaviji već i u čitavom svijetu. U završnom razmatranju analizira sve elemente plesa, prihvaća mogućnost obrednog značenja ovog plesa, koji prvobitno pripada agrarnom kultu za plodnost a sekundarnog je značenja koncepcija o vojničkom ustrojstvu kumpanije (vojnički nazivi, raport, elementi borbe). I legenda ističe ples kao spomen na negdašnju borbu protiv gusara, a vol je neprijatelj kome se odrubljuje glava.

Treće poglavlje daje objašnjenje porijekla i vezâ običaja biranja kralja i prividne vlasti u vrijeme poklada. Spomenuti su i navodi iz literature koji potvrđuju raširenost tog običaja na jadranskim otocima i uskom obalnom području. Veze idu dalje vremenski i prostorno do običaja sakeja i saturnalijska.

Običaj odsjecanja glave volu opisan je u posljednjem poglavlju. Tu se govori o raširenosti toga običaja u Jugoslaviji i izvan nje, obrađeno je porijeklo i veze. Obradena je i dječja kumpanija u kojoj se umjesto volu odsijeca glava pijetlu ili jarcu. U zaključnom razmatranju autor donosi rezultate istraživanja svih elemenata običaja. Knjiga ima i opširan rezime na njemačkom jeziku.

Josip Miličević

IL FOLKLORE. TRADIZIONI, VITA E ARTI POPOLARI. Testo a cura di PAOLO TOSCHI. Conosci l'Italia, vol. XI. Touring Club Italiano, Milano 1967, 96 str. + 300 fotografija na nepaginiranim listovima.

U poznatoj i veoma cijenjenoj popularnoj ediciji »Conosci l'Italia« koju od 1957. god. izdaje Touring Club Italiano s namjerom da širu javnost, osobito turiste upozna s prirodnim i kulturnim vrijednostima što ih pruža Italija, objavljen je XI svezak pod naslovom *Il Folklore*, posvećen prikazu narodnog života, običaja i umjetničkog narodnog izraza talijanskog naroda. Knjiga obasije oko 300 stranica, od toga ima 96 stranica teksta, a ostalo zauzimaju fotografije u crno-bijeloj i kolor tehnici.

Izradu teksta gotovo u cjelini preuzeo je Paolo Toschi, sveučilišni profesor u Rimu, a svoje su priloge dali Francesco Bonasera, docent na sveučilištu u Palermu za poglavlje o seoskoj arhitekturi i Francesco Alziator, docent na sveučilištu u Cagliariu za prikaz narodne nošnje.

Prof. Paolu Toschiju nije bio lak zadatak da na tako ograničenom prostoru prikaže svu opsežnu i raznorodnu materiju koja se u najraznolikijim oblicima